

نامه سیاست

زندگان زبان

• گفتگو با داریوش آشوری

پرونده‌ای درباره‌ی کارنامه‌ی فکری او

دو چهره سیاست

• مقاله‌ی جهانگیر معینی علمداری

درباره‌ی پدیدارشناسی سیاست

قرن ایران‌شهر

• پرونده‌ای به مناسبت صدسالگی

انتشار نشریه‌ی حسین کاظم‌زاده

معلم سوسیالیست

• یادنامه‌ی مرحوم استاد

دکتر احمد ساعی

با آثاری از:

محمدرضا ضیایی بیگدلی

ابراهیم متقی

مجتبی مقصودی

مهدی ذاکریان

علی اشرف‌نظری

سید جواد صالحی

زنان، صلح

و علوم سیاسی

• گفتگو با نسرین مصفا

جامه‌ی سیاه

نیهیلیسم ایرانی

• نقدی بر نوشته‌ای از

محمد مهدی اردبیلی

فصلنامه سمرقند

شماره اول:

ویژه کبوتر و کبوتربازی در ایران

با نوشته‌هایی از:

محمد رضا شفیعی کدکنی - عیسی سپهبدی - محمدجعفر محبوب - دوستعلی خان معیرالممالک -
 سیدعلاءالدین گوشه‌گیر - علی آخرتی - حمیدرضا فهندژ سعدی - هما فانی جوادی - سیدصاحب بنی کمالی -
 محمد مشیری - نورالدین فرهیخته - مهرداد بهار - مرتضی فرهادی - رضا سرافرازی - علی نوراللهی -
 صادق چوبک - احمد رضا احمدی - حجت‌الله امیدعلی - یوسف اصغری بایقوت - فاطمه مجیدی کدکنی -
 جواد طوسی - امیررضا گنجی - اسماعیل کهرم - علی رضاقلی - بهرام پروین گنابادی

مدیر و سردبیر: علی دهباشی

تهران، صندوق پستی: ۱۶۶ - ۱۵۶۵۵

تلفن: ۰۹۱۲۱۳۰۰۱۴۷

dehbashi.ali@gmail.com

www.samarqandmag.com

 samarqand.mag

فروش در کتابفروشی‌ها و فروشگاه‌های شهر کتاب

مرکز پخش: ققنوس (۶۶۴۶۰۰۹۹ - ۰۲۱)

و مانند این حکایات بسیار است.
این قدر بدان یاد کردم تا بدانند که همیشه خلفا و پادشاهان چگونه بوده‌اند.
خواجه نظام الملک طوسی

فصلنامه اندیشه سیاسی ایران
سال ششم . شماره بیست و سوم . شهریور ۱۴۰۱
صاحب امتیاز، مدیر مسئول و سردبیر: حامد زارع

رئیس شورای علمی: احمد نقیب‌زاده
شورای علمی: صادق حقیقت (دانشگاه مفید)، قدیر نصری (دانشگاه خوارزمی)
ناصر سلطانی و مهدی فدایی مهربانی (دانشگاه تهران)، روح‌الله اسلامی (دانشگاه فردوسی)

همکاران این شماره: عبدالامیر نبوی و مجتبی مقصودی

مدیر هنری: رضا دولت‌زاده طرح روی جلد: هادی حیدری (بر اساس عکسی از داود مائیلی)
طرح‌های داخلی: مقصود تیموری

حروف چینی و نمونه خوانی: شهرام هادی
ناظر چاپ: حسین خیرخواه

پیش فروش اینترنتی: [Hammihangroup](#)
باشگاه خوانندگان: [Politicalmag](#)
کانال رسمی: [Goftemaann](#)
صفحه‌ی رسمی: [Politicalmag](#)

چاپ و صحافی: نگار نقش
نشانی: تهران. خیابان میرزای شیرازی. کوچه ۱۵. پلاک ۴۴. واحد ۲
تلفن: ۰۲۱۸۸۳۴۱۶۵۰
توزیع: شرکت نشرگستر امروز (تلفن: ۶۱۹۳۳۱۵۲)
ناشر: شرکت هم‌میهن فارس

درس گفتار

- ۲۱۷ | دانشگاه به مثابه معبد
فرهنگ رجایی
- ۲۲۶ | سرزمین یا هویت؟
حیدر علی تیموری

پژوهش

- ۲۴۱ | آرکئولوژی و دانش دیالوگوس
حکمت اله ملاصالحی
- ۲۴۷ | الاهیات سیاسی چیست؟
مسعود سینائیان

ترجمه

- ۲۶۷ | ابن‌مقفع در آینه‌ی مورخان
فاروق عمر فوزی
- ۲۸۴ | اندیشه سیاسی دوران میانه اسلامی
آنتونی بلک
- ۲۹۲ | غرور و تعصب فارسی
علم صالح
- ۳۳۳ | دورکیم و جامعه‌شناسی سیاسی
کنت تامپسون

کتاب‌نامه

- ۳۱۳ | جامعه‌ی سیاه نیهیلیسم ایرانی
رضا رکونی

یادداشت

- ۱۱۵ | دو چهره سیاست
جهانگیر معینی علمداری
- ۱۲۳ | حدود سیاست
حمید ملک زاده
- ۱۳۱ | فراتر از سیاست
محسن جمشیدی
- ۱۳۸ | فقدان دیالکتیک موثر روشنفکر-پژوهشگر
محمود رضا مقدم‌شاد

داستان جلد

- ۱۴۵ | روایت جان پریشان ایران
مختار نوری
- ۱۴۸ | زبان جهانی علم را نمی‌دانیم
داریوش آشوری
- ۱۵۱ | داریوش آشوری و غرب‌شناسی
امیر دبیری مهر
- ۱۶۰ | داریوش آشوری و زبان‌شناسی
محمد عثمانی
- ۱۶۵ | داریوش آشوری و شاهنامه‌پژوهی
جواد رنجبر درخشیلر
- ۱۷۱ | داریوش آشوری و حافظ‌پژوهی
مختار نوری

دیدار

- ۱۸۳ | گفتگو با نسرین مصفا
ویدا یاقوتی

جستار

- ۱۹۵ | دلایل اجتناب از «دانشگاه ایران‌شهر»
امیر برهان
- ۲۰۵ | در جستجوی لحظه اندیشه ایرانی
بنیامین عثمانی

خبرنامه

- ۴ | رویدادهای حقوق و علوم سیاسی

سرمقاله

- ۴۳ | میدان جاذبه ایران
حامد زارع

یادنامه

- ۵۳ | پرسه در گوی دوست
محمدرضا ضیائی بیگدلی
- ۵۶ | یاد آرزو شمع مرده یاد آر
ابراهیم متقی
- ۵۸ | سوسیالیست دهوگراتیک و اخلاقی
مجتبی مقصودی
- ۶۱ | مهربانی و فراتر از آکادمی
مهدی ذاکریان
- ۶۴ | بر آستان مهرورزی و فرزادگی
علی اشرف نظری
- ۶۷ | زمینه و زمانه احمد ساعی
سیدجواد صالحی
- ۷۰ | که ایستاده مردن بقای تو بود
سعید میر ترابی
- ۷۲ | احمد ساعی و کتاب‌های‌اش
محمود فاضلی

پرونده

- ۸۱ | ملی‌گرایی ایران‌شهر: امکان یا امتناع
مصطفی نصیری
- ۸۶ | سنت زبان فارسی و فرهنگ ایرانی
روح اله اسلامی
- ۹۳ | مشق اعتدال‌گرایی در ایران دوستی
رضا کدخدازاده
- ۱۰۱ | عارفی با خرقة میهن‌پرستی
کاظم آذری سیسی

نامۀ
سیاسی

فصل ۱

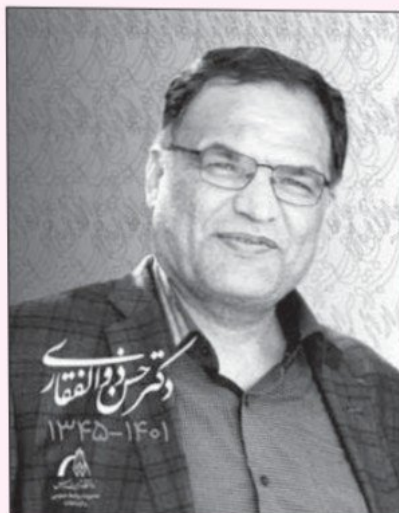
خبرنامه

حسن ذوالفقاری، عضو هیات علمی دانشگاه تربیت مدرس درگذشت

مرگ ناگهانی شارح داستان‌های ایرانی

ادبیات عامه ایران با محوریت قصه‌های ایرانی کرد. همواره به این می‌اندیشید که چگونه می‌توان از داستان‌های فراوان و پرمحتوا و غنی ادب فارسی بهره گرفت. در پی این نکته بود که بداند ما ایرانیان چه تعداد داستان در متون ادبیاتی خود و در ادبیات عامه داریم؛ به این می‌اندیشید که با چه روشی می‌توان این داستان‌ها را شناسایی و معرفی کرد. ذوالفقاری معتقد بود سالیانی دراز این داستان‌ها

مایه فکری و روش آموزشی شاعران و نویسندگان ایرانی بوده‌اند، اما نسل امروز چگونه می‌تواند از این گنجینه سرشار بهره ببرد؟ دغدغه بهره‌برداری نسل امروز از داستان‌های قدیمی و ادبیات عامه همیشه همراهش بود و تا جایی پیش رفت که برای ساخت انیمیشن و بازی رایانه‌ای با محوریت داستان‌های ایرانی نیز به متخصصان این حوزه مشاوره داد.

یادش گرامی بود که عمرش را به بطالت نگذراند و خدمتی اساسی به میهن خویش کرد. خوشبختانه او از آن دسته اساتیدی بود که قدرش در هنگام حیاتش شناخته شده بود. جایگاه پرمنزلتش تثبیت شده بود و همه اذعان به خدماتش داشتند. سه سال پیش، علی‌دهب‌اشی نیز شبی از شب‌های بخارا را به این استاد ادبیات عامه اختصاص داده بود تا قدردانی مختصری از زحمات گسترده او کرده باشد. اکنون حسن ذوالفقاری از میان ما رفته است. امید که خاک او را پذیرا باشد. «سیاست‌نامه» دریغاگوی این استاد دامغانی است و به جامعه اساتید علوم انسانی کشور و به‌خصوص خانواده گرامی او تسلیت می‌گوید.

خبرنامه «سیاست‌نامه» را با خبری تلخ آغاز می‌کنیم. در ماهی که گذشت، ادبیات فارسی یکی از ایرانی‌اندیش‌ترین آکادمیسین‌های خود را از دست داد. قلب حسن ذوالفقاری، پژوهش‌گر سرشناس دامغانی ناباورانه و ناگهانه از کار ایستاد و کارنامه مهم‌ترین و کوشاترین استاد ادبیات عامه ایران مختومه شد. او که تنها ۵۵ سال زیست، اما به چند برابر عمر زیسته‌اش در مسیر اعتلای ادبیات

ایران کوشش کرد. آخرین متنی که از حسن ذوالفقاری منتشر شد، گفت‌وگویی با عنوان معکوس «ادبیات ما چه نِسارَد؟» بود که در نخستین شماره از فصلنامه «روایت ایرانی» با عنوان فرعی «در تداوم اعتلای زبان و ادب فارسی» با صاحب‌امتیازی حوزه هنری انقلاب اسلامی منتشر شد.

ذوالفقاری در آن گفت‌وگو که واپسین گفت‌وگوی عمرش نیز شد، شرح اندکی از زحماتی که در تدوین «فرهنگ‌نامه داستان‌های متون فارسی» برده است، می‌دهد. فرهنگ‌نامه‌ای که بازتابنده ادبیات داستانی غنی فارسی و احتمالاً بزرگ‌ترین فرهنگ‌نامه در نوع خود است. چه‌اینکه، دربردارنده بیش از ۲۴ هزار مدخل داستانی کوتاه و بلند فارسی از هزار سال نظم و نثر فارسی است، شامل خلاصه تمامی داستان‌های کلاسیک فارسی و اصطلاحات داستانی آن، درشش جلد، به انضمام مجلد هفتم که حاوی نمایه اشخاص داستانی، بن‌مایه‌ها، مضامین، مکان‌ها، آداب و رسوم، آیین‌ها، باورها، اشیاء، خوراک و پوشاک و نظایر آن است. حسن ذوالفقاری عمر خود را یک‌سره صرف

نام
سپید

مرکز پژوهش‌های علمی و مطالعات استراتژیک خاورمیانه برگزار خواهد کرد

نخستین جایزه بین‌المللی دکتر حمید عنایت

بین‌المللی دکتر حمید عنایت که ویژه مطالعات خاورمیانه است، ۲۸ آذر ماه سال جاری از سوی مرکز پژوهش‌های علمی و مطالعات استراتژیک خاورمیانه که یکی از زنده‌ترین و زبده‌ترین مراکز معطوف به علم سیاست در ایران است، برگزار خواهد شد. این مرکز با همکاری چندین دانشگاه معتبر، انجمن علمی و موسسات ممتاز و مستقل برای برگزاری هر چه بهتر نخستین

شما که «سیاست‌نامه» را خریده‌اید و مشغول خواندن آن هستید، ممکن است مرحوم حسن ذوالفقاری را ننشاسید، اما محال است حمید عنایت را ننشاسید. «سیاست‌نامه» مجله اندیشه سیاسی ایران است و حمید عنایت، پدر علم سیاست در ایران و برای معرفی او چه چیزی جز اطلاعات پرتکرار می‌توان گفت؟! اینکه دقیقا ۶۰ سال پیش دکترای‌اش را در مدرسه اقتصاد

و علوم سیاسی دانشگاه لندن گرفت و باز دقیقا ۵۰ سال پیش جایزه تحقیقاتی دانشگاه تهران را از آن خود کرده نیز نمی‌تواند مطلب تازه‌ای باشد. حمید عنایت در دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه تهران به آموزش سلسله دروسی در زمینه تاریخ سیاسی خاورمیانه و جنبه‌های اجتماعی و فکری جنبش‌های سیاسی اسلامی پرداخت و خیلی زود کلاس‌های درس او به یکی از شلوغ‌ترین و پرمخاطب‌ترین کلاس‌های دانشگاه تهران تبدیل شد. بسیاری معتقدند که نوشته‌ها و ترجمه‌های عنایت، آغازگر فصل جدیدی در حوزه مطالعات اندیشه سیاسی بود. اینکه کتاب‌های «اندیشه سیاسی در اسلام معاصر»، «تاریخ اندیشه‌ها و نهادهای سیاسی در ایران و اسلام»، «فلسفه سیاسی غرب، از هراکلیت تا هابز»، «کتاب‌شناسی مآخذ علوم سیاسی به زبان فارسی» و «افکار سیاسی غرب، از فتح مصر به وسیله ناپلئون تا جنگ جهانی دوم» هم از آثار اوست، خبر تازه‌ای نیست! اما اینکه برای نخستین بار قرار است جایزه‌ای بین‌المللی به نام او برگزار شود، قطعا یک خبر جدید و خوب است. چنان‌که اعلام شده، جایزه

دوره «جایزه بین‌المللی دکتر حمید عنایت»، دبیرخانه این جایزه را در محل مرکز پژوهش‌های علمی و مطالعات استراتژیک خاورمیانه راه‌اندازی کرده و از استادان و پژوهش‌گران ایرانی حوزه مطالعات سیاسی، بین‌المللی و استراتژیک خاورمیانه، در داخل و خارج از کشور دعوت کرده است آثار خود را به دبیرخانه جایزه بین‌المللی دکتر حمید عنایت ارسال کنند.

بنابراین اعلام دبیرخانه جایزه، توجه و تمرکز این رویداد به آثاری است که به زبان فارسی و در زمینه مطالعات استراتژیک منطقه خاورمیانه تالیف شده باشند. این جایزه پذیرای آثاری است که در قالب کتاب تالیفی یا رساله دکتری (دفاع‌شده) باشند. ناگفته گذاشته نشود که آثار ارسالی باید مربوط به سه سال اخیر (ابتدای ۱۳۹۸ تا انتهای ۱۴۰۰) باشند. علاقه‌مندان به شرکت در این رویداد که به صورت دوسالانه نیز برگزار خواهد شد، می‌توانند نسخه کاغذی اثر خود را به نشانی دبیرخانه (تهران: بلوار کشاورز، خیابان شهید نادری، شماره ۸) ارسال یا آن را در قالب PDF به نشانی cmesst@gmail.com ایمیل

تقدی اهدا خواهد شد. شایان ذکر است، جایزه بین‌المللی دکتر حمید عنایت از سوی شورای عالی مشاوران علمی (هفت نفره)، یک دبیر علمی و یک نفر به‌عنوان مدیر دبیرخانه، سیاست‌گذاری و راهبری می‌شود. البته تا به امروز، نام هیچ‌یک از این اعضا اعلام نشده است.

کنند. زمان برگزاری اختتامیه این جایزه ۲۸ آذرماه سال جاری و هم‌زمان با روز علوم سیاسی است. در این روز، یک اثر به‌عنوان «برگزیده» و یک اثر به‌عنوان «شایسته تقدیر» معرفی خواهد شد و به آثار «برگزیده» و «شایسته تقدیر» این دوره تقدیس دکتر حمید عنایت و جایزه ویژه

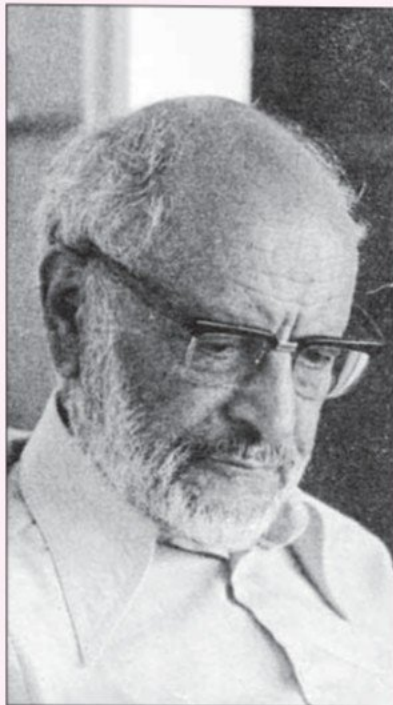
هم‌زمان با صد و بیستمین سالروز میلاد استاد نامدار دانشکده حقوق برگزار خواهد شد

همایش بزرگداشت استاد محمود شهابی

علمی و اجرایی این مراسم و همچنین شیوه‌ی گردآوری مقالات اهدایی، مذاکراتی به عمل آمد. چاپ آثار به‌جامانده اما چاپ‌نشده‌ی استاد محمود شهابی نیز موضوع دیگری بود که اعضای شورای سیاست‌گذاری درباره‌ی آن بحث و تبادل نظر کردند.

آن‌طور که در خبرها آمده است، مقرر شده هم‌زمان با برگزاری همایش، از شناخت‌نامه استاد شهابی نیز رونمایی شود. ظاهراً یافتن چندین نوشته چاپ‌نشده از زنده‌یاد استاد محمود شهابی خراسانی و اهدای آنها به

کتابخانه ملی از سوی فرزندان ایشان، انگیزه‌ای شده تا شناخت‌نامه‌ای در شأن آن استاد ممتاز دانشگاه تهران فراهم شود و هم‌زمان با برگزاری همایش از آن رونمایی شود. هدف از انتشار این شناخت‌نامه، گردآوری مقالات اهدایی به منظور گرامی‌داشت مقام علمی آن استاد و همچنین جمع‌آوری خاطرات و اسنادی است که می‌تواند در فهم زندگی و اندیشه ایشان به کار آید. همچنین انتظار می‌رود که بسیاری از آثار چاپ‌نشده استاد در این مجموعه تصحیح و چاپ شود.

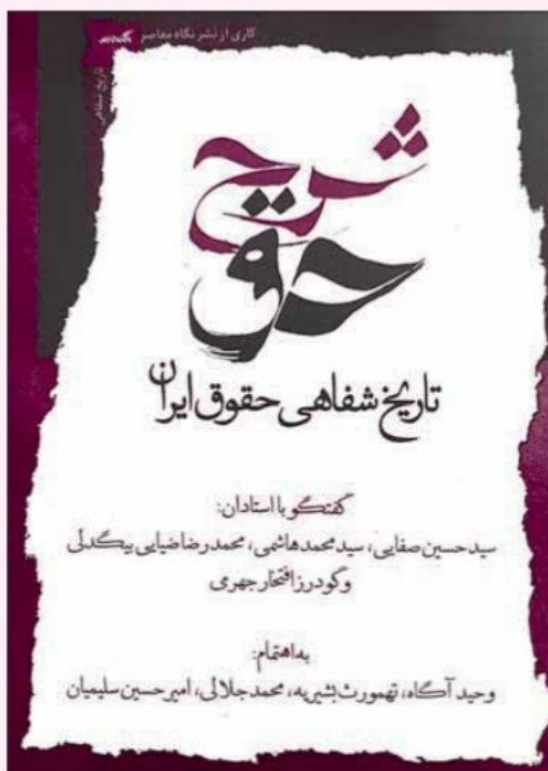
اگر از خواندن خبر قبلی خوشحال شده‌اید، باید بگویم که این خبر هم درست مثل خبر قبلی کام همه علاقه‌مندان به حقوق و علوم سیاسی کشور را شیرین خواهد کرد. انجمن حقوق‌شناسی با همکاری پژوهشکده حقوق و قانون ایران مترصد هستند تا در مردادماه سال آینده و مقارن با صد و بیستمین سالروز میلاد استاد محمود شهابی، همایش بزرگداشتی برای این اسطوره فراموش‌نشده دانشکده حقوق برگزار کنند.

البته نام اعضای شورای

سیاست‌گذاری این همایش برخلاف نام اعضای شورای جایزه دکتر عنایت اعلام شده و غلامرضا امیرخانی، تهمورث بشیریه، مهدی جوادی، کاظم خطیبی، محمد درویش‌زاده، محمدحسین ساکت، منصور شهابی و محمدرضا نوراللهیان اعضای شورای سیاست‌گذاری همایش یک‌صد و بیستمین سال تولد استاد شهابی را تشکیل می‌دهند. نخستین جلسه شورای سیاست‌گذاری همایش نیز در پژوهشکده حقوق و قانون ایران برگزار شده است. در این جلسه، پیرامون اعضای شورای

نامه
سیاست

مصاحبه‌های تصویری و کتاب «تاریخ شفاهی حقوق ایران» رونمایی شد شرح حق در بیان مشاهیر حقوقی معاصر

انجمن حقوق‌شناسی که نامش در خبر قبلی به‌عنوان یکی از متولیان همایش استاد شهابی آمد، در این خبر نیز نامش به‌عنوان یکی از میزبانان آیین رونمایی از مصاحبه‌های تصویری و کتاب «تاریخ شفاهی حقوق ایران» در ویژه‌برنامه‌ای تحت‌عنوان «شرح حق» در کنار موسسه فرهنگی حقوق و هنر و خانه اندیشمندان علوم انسانی ذکر شده است. ماجرا از این قرار است که دانشگاه علامه طباطبایی تصمیم می‌گیرد پروژه تاریخ شفاهی حقوق را کلید بزند. وحید آگاه و تهمورث بشیری، اعضای هیات علمی دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه علامه طباطبایی، «محمد جلالی» عضو هیات علمی دانشکده حقوق دانشگاه شهید بهشتی و «امیرحسین سلیمیان» پژوهش‌گر دکتری حقوق عمومی دانشگاه آزاد اسلامی تهران مرکز، چهار نفری هستند که این پروژه را پیگیری کرده و بخش اول آن را به نتیجه رسانده‌اند.

بخش اول این پروژه شامل ۱۰ ساعت فیلم مستند گفت‌وگو محور غنی شده همراه با مستندات اعم از آثار علمی، تصاویر و اسناد و همچنین یک جلد کتاب در ۲۶۰ صفحه است که توسط انتشارات نگاه معاصر منتشر شده است. گفت‌وگو با دکتر سیدحسین صفایی، استاد حقوق خصوصی دانشگاه تهران؛ دکتر سیدمحمد هاشمی، استاد حقوق عمومی دانشگاه شهید بهشتی؛ دکتر محمدرضا ضیایی بیگدلی، استاد حقوق بین‌الملل و حقوق بشر دانشگاه علامه طباطبایی و دکتر گودرز افتخار جهرمی، استاد حقوق خصوصی و بین‌الملل دانشگاه شهید بهشتی در بخش اول پروژه تاریخ شفاهی حقوق، تحت عنوان «شرح حق» به ثمر نهشته است.

ناگفته گذاشته نشود که در مراسم رونمایی از بخش اول این پروژه، دکتر محسن محبی، استاد شاخص

در عرصه داوری و صاحب‌نظر در حقوق و ادبیات سخنرانی کرد و در انتهای مراسم نیز هیات‌رئیس دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه علامه طباطبایی و همچنین هیات‌رئیس دانشکده حقوق دانشگاه شهید بهشتی، با تقدیم لوح و هدایایی از دکتر سیدحسین صفایی، دکتر سیدمحمد هاشمی، دکتر محمدرضا ضیایی بیگدلی و دکتر گودرز افتخار جهرمی تقدیر به عمل آوردند. از نکات جالب مراسم این بود که تصاویر دوران نوجوانی این چهار استاد نامدار که در تابلوهایی نقاشی شده بود، به آنها اهدا شد و کتاب نایاب حقوق بین‌الملل عمومی دکتر بیگدلی که چاپ نخست آن در سال ۱۳۵۶ منتشر شده بود، به آن استاد حقوق بین‌الملل اهدا شد.